

УДК 343.137.5
DOI <https://doi.org/10.32782/pyuv.v4.2023.22>

О. Г. Литвиненко

orcid.org/0000-0003-4218-21

*доктор філософії за спеціальністю 081 «Право»,
старший викладач кафедри організації досудового розслідування
Криворізького навчально-наукового інституту
Донецького державного університету внутрішніх справ*

О. І. Груздь

orcid.org/0000-0003-0370-3791

*кандидат юридичних наук,
старший викладач кафедри організації досудового розслідування
Криворізького навчально-наукового інституту
Донецького державного університету внутрішніх справ*

Р. О. Ємельянов

orcid.org/0000-0002-7465-7166

*доктор філософії за спеціальністю 081 «Право»,
доцент кафедри організації досудового розслідування
Криворізького навчально-наукового інституту
Донецького державного університету внутрішніх справ*

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ДЕПОНУВАННЯ ПОКАЗАНЬ НЕПОВНОЛІТНІХ

Показання це одне із основних джерел доказів, які передбачено ч. 2 ст.84 КПК України. Без показань, які отримують слідчий, дізнавач, прокурор, слідчий суддя та суд не обходиться жодне кримінальне провадження. Однак, враховуючи особливості Кримінального-процесуального кодексу України (далі – КПК України) варто відмітити, що показання отримані на стадії досудового розслідування мають бути обов'язково досліджені безпосередньо судом, про що зазначено у ст. 23 КПК України.

В деяких кримінальних провадженнях розслідування може затягуватись у зв'язку з різними обставинами (проведення експертиз, встановлення місцезнаходження осіб, та інше), що негативно впливає на окремих учасників кримінального провадження, до яких, зокрема, варто віднести неповнолітніх, осіб похилого віку та інших учасників, які мають певні хронічні захворювання.

Через вік, стан здоров'я або психологічний тиск чи погрози зі сторони підозрюваного або його родичів, такі потерпілі та свідки можуть не з'явитись для надання показань у судові засідання, або надати не повні показання.

Задля усунення такої проблематики законодавець передбачив норму ст. 225 КПК України – проведення допиту під час досудового розслідування в судовому засіданні [1], яка у доктрині іменується депонуванням показань [2, с.273]. Так, у випадках, зазначених у ч.1 цієї статті сторона кримінального провадження, представ-

ник юридичної особи, стосовно якої здійснюється провадження, мають право звернутися до слідчого судді із клопотанням провести допит такої особи в судовому засіданні, в тому числі одночасний допит двох чи більше вже допитаних осіб. У цьому випадку допит здійснюється у судовому засіданні в місці розташування суду або перебування хворої особи в присутності сторін кримінального провадження з дотриманням правил проведення допиту під час судового розгляду [1].

Основна ідея цієї процедури полягає в необхідності компенсації об'єктивної неможливості дотримання судом засади безпосередності дослідження показань, якої можна досягти у разі, якщо свідок, потерпілий під час досудового розслідування будуть допитані на змагальних засадах неупередженим суб'єктом, що є носієм судової влади – слідчим суддею [2, с.273].

Аналіз останніх наукових досліджень та публікацій. Деякі теоретичні та практичні питання проведення допиту в порядку ст. 225 КПК України досліджувались такими науковцями як, Гловюк І.В., Дехтяр О.Г., Завтуром В.А., Кайло І.Ю., Шабаровським Б.В., Шингарьовим Д.О. та ін. Зазначені наукові праці стосувались процесуального порядку проведення такого допиту, мотивування клопотань, оцінки доказів та ін., однак здійснення допиту в судовому засіданні під час досудового розслідування за участі неповнолітнього наразі є мало дослідженим.

Метою наукової статті є дослідження окремих питань отримання показань, в порядку ст. 225 КПК України, акцентовано увагу на проблемних питаннях цієї процедури та запропоновано шляхи для покращення практичної реалізації такого допиту.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналізуючи норму ст. 225 КПК України можна виділити декілька дискусійних питань, які стосуються підстав звернення до суду з відповідним клопотанням, суб'єктного складу допитуваних осіб, та ролі слідчого судді під час безпосереднього допиту.

Підстави застосування ст.225 КПК України. У ст.225 КПК України зазначено три підстави проведення допиту під час досудового розслідування в судовому засіданні:

1. Існування небезпеки для життя і здоров'я особи

2. Тяжкої хвороби

3. Наявності інших обставин, що можуть унеможливити допит особи в суді або вплинути на повноту чи достовірність показань [1]. При цьому, законодавцем не конкретизовано що саме мається на увазі під «іншими обставинами».

Аналізом ухвал за результатами розгляду клопотань про здійснення допиту під час досудового розслідування в суді показав, що найпоширенішими підставами звернення для проведення такого виду допиту є: неповнолітній вік потерпілого [3, 4, 5, 6], малолітній вік свідка, потерпілого [7,8]; виїзд потерпілого на тимчасово не підконтрольну територію[9]; виїзд потерпілого, свідка за кордон з метою роботи [10, 11], свідок є громадянином іншої держави [12, 13], на свідка та потерпілого здійснюється тиск та погрози зі сторони захисту та антигромадського оточення підозрюваного [14,15]; свідок мешкає в іншій області та є наркозалежною особою [16], існує ризик небезпеки для життя та здоров'я потерпілої [17, 18], хворобливий стан та похилий вік потерпілого [19, 20], служба потерпілого в Збройних Силах України [21] та намір вступу на таку службу [22], а також інші.

Як бачимо, підставами для проведення допиту у порядку ст.225 КПК України можуть бути різні життєві обставини та ситуації, але однією із найрозповсюдженіших був допит саме для отримання показань від осіб, які не досягли 18 річного віку. Ця категорія учасників є вразливою та потребує особливого ставлення під час кримінального процесу, тому на наш погляд досить правильним є рішення слідчих здійснювати допит малолітніх та неповнолітніх в безпосередній присутності слідчого судді.

Ми вважаємо, що в цілому слідчі правильно обґрунтовують клопотання про допит дітей в порядку ст. 225 КПК України, оскільки вони

звертають увагу на: психоемоційний стан потерпілої, психоемоційне напруження, що свідчить про існування небезпеки її психологічному здоров'ю, яке може унеможливити допит особи в суді або вплинути на повноту та достовірність показань [6]; та на те, що свідок є малолітнім і може забути деталі вчиненого щодо його матері кримінального проступку або через страх та душевні страждання відмовитись давати показання [8].

Логічним вбачається обґрунтування клопотання слідчого у кримінальному провадженні відкритому за ч. 2 ст. 156 КК України, в якому було зазначено про те, що виходячи з рекомендацій спеціаліста у галузі психології – судового експерта ОСОБА_4 від 13.09.2023, опитування дитини доцільно провести на етапі досудового слідства, оскільки неодноразові допити в ході слідства є значними психотравмуючими факторами для дитини. Окрім того, психологом при складенні психологічного висновку рекомендовано у разі прийняття рішення щодо допиту дитини під час судового розгляду, в її найкращих інтересах, провести допит без прямого контакту з обвинуваченим. Покази малолітньої потерпілої ОСОБА_3 мають вагоме доказове значення у вказаному кримінальному провадженні, оскільки лише малолітня потерпіла може безпосередньо надати покази щодо обставин вчиненого відносно неї кримінального правопорушення. З метою уникнення (мінімізації) психотравматизації жертви розбещення, яка є малолітньою, виникла необхідність у допиті малолітньої потерпілої ОСОБА_3 у слідчого судді у порядку ст. 225 КПК України [23]. В даному випадку було враховано як психофізіологічні особливості потерпілої, так і інтереси досудового розслідування.

Також звернемо увагу на ухвалу слідчого судді Бродівського районного суду Львівської області від 12 липня 2023, в якій зазначено про те, що «в обґрунтування клопотання слідча покликала на те, що наявні обставини, які можуть вплинути на повноту та достовірність показань потерпілої зокрема: вік потерпілої (14 років), її нестійкий психологічний стан, а також можливість впливу на неї та її покази рідними та знайомими підозрюваного ОСОБА_4, іншими особами. Крім того, допит є стресовою ситуацією для дитини, тому допит в порядку 225 КПК України варто провести в часі наближеному з іншими слідчими діями, в яких є залучена потерпіла, щоб пізніше не травмувати психіку і емоції дитини при повторних нагадуваннях про протиправні посягання на її сексуальну недоторканність, адже навіть доросла людина воліє скоріше забути про такі посягання та не згадувати про таке [24]. На наш погляд, слідчий суддя справедливо задовольнив клопотання слід-

чого, адже було, зокрема, враховано підпункт «е» ч.1 ст. 35 Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства про дотримання «якомога меншої кількості опитувань і настільки, наскільки це є вкрай необхідним для цілей кримінального провадження» [25].

Суб'єктний склад допитуваних осіб. Вивчивши ухвали слідчих суддів стосовно розгляду питання про допит осіб у судовому засіданні під час досудового розслідування ми відзначили те, що така процедура, зокрема, використовується відносно неповнолітніх. Відмітимо, що з огляду на суб'єктний склад, зазначений у ст.225 КПК України така процедура може бути застосована виключно до свідка, потерпілого, а також особа, стосовно якої уповноваженим органом прийнято рішення про обмін як військовополоненого [1].

Для порівняння, процедура допиту осіб у судовому засіданні під час досудового розслідування також передбачена й в інших країнах. Так, у Молдові та Грузії, подібно до нашої ст.225 КПК України може бути допитаний свідок, у Литві – підозрюваний, свідок, потерпілий [26, с.223]. Нам імпонує передбачена в КПК Литви можливість отримання показань від підозрюваного, вважаємо, що така норма була б позитивною і в національному законодавстві, однак за певних на те підстав. Нами вбачається, що однією з таких підстав можна розглядати неповнолітній вік особи, яка потрапила у конфлікт із законом.

Розглядаючи питання допиту неповнолітнього підозрюваного у світлі ст. 23 КПК України виникає питання – чи необхідно взагалі проведення цієї слідчої (розшукової) дії на досудовому слідстві? Чи варто слідчому робити «подвійну» роботу, та чи необхідно повторно відбирати показання від неповнолітнього, порушуючи його несформовану психіку, адже в суді надані підозрюваним показання не стануть враховуватись, а будуть підлягати безпосередньому дослідженню судом [27, с.114].

В «Пекінських правилах» встановлено, що будь-яку справу неповнолітнього з самого початку варто вести швидко, не допускаючи будь-яких непотрібних затримок (правило 20.1) [28]. Відповідно до цього, зволікання у розслідуванні кримінального провадження за участі неповнолітнього може негативно вплинути на психічний стан дитини та подальший хід його розслідування.

Г.К. Тетерятник зазначає, що враховуючи вимоги міжнародного законодавства слідчі повинні вживати заходів до якомога швидшого із меншим психологічним впливом проведення цієї слідчої (розшукової) дії. Зменшення впливу на психіку дитини під час кримінального прова-

дження має забезпечуватись не тільки за рахунок проведення допитів у так званих «зелених кімнатах», а і за рахунок якомога меншої кількості опитувань [29, с.118]. Сказане вченою повністю відповідає найкращим інтересам дитини та має дотримуватись на усіх стадіях кримінального процесу.

Немає жодних підстав вважати, що підстави для допиту слідчим суддею під час досудового розслідування неодмінно оминуть підозрюваного. Всі ті випадки, про які йдеться в ч. 1 ст. 225 КПК України, можуть мати місце і в його житті. Але виникає питання: чому для проведення допиту свідка і потерпілого в разі настання таких підстав є можливість сторони кримінального провадження звернутися з відповідним клопотанням, а з клопотанням про допит підозрюваного – ні? Жодного пояснення з цього приводу КПК України не містить. Тому на думку Д.О. Шингарьова, такий учасник кримінального провадження, як підозрюваний обов'язково має бути включений до переліку осіб, які можуть бути допитані слідчим суддею під час досудового розслідування [26, с.277]. Із даним твердженням ми погоджуємось, адже отримання показань від підозрюваного є важливим етапом при розслідуванні кримінального провадження для встановлення істини у справі, особливо коли таким учасником є неповнолітній.

Для забезпечення правила «безпосередності дослідження показань, речей і документів» під час допиту неповнолітнього, який «de jure» підозрюється у вчиненні кримінального правопорушення (після повідомлення про підозру), пропонуємо відбирати показання від нього відповідно до вимог ст. 225 КПК України, тобто шляхом допиту під час досудового розслідування в судовому засіданні [27, с.124]. То ж, вбачається позитивним внесення до списку суб'єктів допиту в порядку ст.225 КПК України саме неповнолітнього підозрюваного, оскільки такий порядок отримання показань максимально забезпечить його від багатократного допитування починаючи від стадії досудового розслідування та закінчуючи судовим розглядом, тим самим забезпечить дитину додатковими гарантіями захисту прав.

Роль слідчого судді під час безпосереднього допиту. Варто погодитись із думкою І.В. Гловюк про те, що у контексті розгляду клопотання про проведення допиту в порядку ст. 225 КПК України важливим є питання про активність слідчого судді під час розгляду клопотання, зокрема чи вправі слідчий суддя вийти за межі доводів, викладених у клопотанні, якщо, наприклад, він не вбачає небезпеку для життя й здоров'я свідка чи потерпілого, однак із змісту клопотання та пояснень, наданих його ініціатором у суді, вбачаються наявними інші обставини, що

можуть вплинути на повноту чи достовірність показань свідка, потерпілого [30, с.278]. На підтвердження цьому, для прикладу наведемо витяги з ухвали про відмову у задоволенні клопотань про допит осіб, що не досягли 18 років, в порядку ст.225 КПК України.

Так, в ухвалі слідчого судді Уманського міськрайонного суду Черкаської області від 28.12.2021 зазначено про те, що дізнавач послався на те, що свідок ОСОБА_4 є неповнолітньою і може забути деталі вчиненого щодо її матері кримінального проступку або через страх та душевні страждання відмовитись давати показання. В задоволенні зазначеного клопотання Суд відмовив, обґрунтовуючи це тим, що з матеріалів клопотання не вбачаються обставини, що можуть унеможливити допит свідка ОСОБА_4 в суді або вплинути на повноту чи достовірність показань, а також, що існує небезпека для життя і здоров'я свідка, його тяжкої хвороби [8].

Також, слідчому СВ Золотоніського районного відділу поліції ГУНП в Черкаській області було відмовлено у проведенні допиту малолітнього свідка, мотивуючи своє рішення тим, що наведені у клопотанні доводи та обґрунтування не підтверджені жодними доказами у справі, мають суто формальні визначення без розкриття змісту та ґрунтуються виключно на припущеннях. Слідчий суддя вважає, що будь-яких доказів в обґрунтування доводів клопотання, наявності обставин, що можуть унеможливити допит свідка ОСОБА_4 в суді або вплинути на повноту чи достовірність показань, як то передбачено ст.225 КПК України, слідчим не додано [7]. Впевнені, що відмови у здійсненні допиту неповнолітніх в порядку ст.225 КПК України є не допустимими, адже в наведених ухвалах не було звернено увагу на неповнолітній та малолітній вік потерпілого і свідка, та не звернено увагу на психологічні і вікові особливості таких учасників кримінального процесу. Переконані, що під час роботи з такою вразливою категорією людей потрібно враховувати той факт, що з часом, діти можуть забувати або спотворювати інформацію про подію учасником якої вони стали, що в подальшому може вплинути на повноту отриманих показань під час досудового розслідування.

Відмітимо, що у кримінальних провадженнях, де одним із учасників є дитина, це має ініціювати активність слідчого судді, адже вік потерпілого, свідка чи підозрюваного та їх вразливий психологічний стан є підставою для швидкого та всебічного здійснення кримінального процесу.

Під «активністю слідчого судді» ми маємо розуміти: потребу у погодженні клопотань про здійснення допиту у судовому засіданні під час досудового розслідування, навіть за відсутності

підстав, передбачених у КПК України; узгоджені дії слідчого, дізнавача та слідчого судді, а також спланований перелік запитань, задля мінімізації повторного допиту та травматизації дітей; розгляд питання про здійснення такого допиту не в залі судових засідань, а в «зеленій кімнаті», для створення більш комфортних умов неповнолітньому та уникнення стресових ситуацій.

Повністю підтримаємо позицію І.В. Гловюк, яка аналізуючи ухвали про допит осіб в порядку ст.225 КПК України стверджує, що навіть якщо слідчий мотивував клопотання існуванням небезпеки для життя та здоров'я потерпілого, що не підтвердилося в судовому засіданні, слідчий суддя мав проявити в цьому випадку активність та вийти за межі доводів, викладених у клопотанні, і прийняти рішення про проведення допиту. Вчена вважає, що в цьому випадку певна активність слідчого судді була б логічною та необхідною, оскільки показання потерпілого є важливими для правильного встановлення обставин кримінального провадження, а психологічний тиск на особу може викликати в неї в майбутньому небажання давати показання в суді, на що потерпілий має право й не несе за це кримінальної відповідальності. Тому в цьому випадку вихід за межі доводів клопотання був би заснований на публічному інтересі в забезпеченні повного та неупередженого розслідування й судового розгляду і при цьому не суперечив би положенням ч. 3 ст. 26 КПК України, адже слідчий суддя вирішував питання, яке винесено на його розгляд стороною та віднесено КПК України до його повноважень [30, с.279]. У кримінальних провадженнях, де одним із учасників є неповнолітній слідчий, дізнавач, прокурор та слідчий суддя мають бути активними та ініціативними задля швидкого та ефективного розгляду такого провадження. Спільні та сплановані дії зазначених осіб дадуть позитивний результат у розслідуванні кримінального провадження, а головне зменшать необхідність довготривалого перебування дитини у кримінальному процесі.

Висновки. Підсумовуючи, варто зазначити, що дотримання прав і законних інтересів учасників кримінального провадження мають бути першочерговим завданням під час кримінального процесу. Однак, із врахуванням вже прийнятих норм КПК України можлива мінімізація певних видів слідчих (розшукових) дій, в тому числі за участю неповнолітніх. Тому пропонується внести зміни до ст. 225 КПК України, та передбачити допит неповнолітнього потерпілого, свідка та підозрюваного у судовому засіданні під час досудового розслідування, як одну із обов'язкових підстав проведення такого допиту.

Також, варто зобов'язати здійснення такого допиту неповнолітніх у приміщенні «друж-

ньому до дитини», а не в класичній залі судових засідань.

Переконані, що такі зміни стануть додатковими гарантіями захисту прав неповнолітніх у різних процесуальних статусах, покращать їх становище під час кримінального процесу та зменшать ризик психологічної травматизації дітей.

Література

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 15.10.2023)
2. Завтур В.А. Судова оцінка депонованих показань у кримінальному провадженні: правозастосовний аспект. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2022. № 1. С.273-275. URL: http://www.lsej.org.ua/1_2022/68.pdf (дата звернення: 20.10.2023)
3. Ухвала Бродівського районного суду Львівської області від 12.07.2023. Справа №334/4229/23. Провадження № 1-кк/334/1539/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112139014> (дата звернення: 18.10.2023)
4. Ухвала Ленінського районного суду м. Запоріжжя від 30.05.2023. Справа №334/4229/23. Провадження № 1-кк/334/1539/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111238712> (дата звернення: 18.10.2023)
5. Ухвала Вишгородського районного суду Київської області від 04.03.2023. Справа №363/663/20. Провадження №1-кк/363/181/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/88030943> (дата звернення: 18.10.2023)
6. Ухвала Ленінського районного суду м. Запоріжжя від 03.07.2023. Справа №334/2840/23. Провадження №1-кк/334/1850/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/111953304> (дата звернення: 18.10.2023)
7. Ухвала Золотоніського міськрайонного суду Черкаської області від 28.09.2023. Справа №695/3604/23. Провадження №1-кк/695/1040/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113829933> (дата звернення: 18.10.2023)
8. Ухвала Уманського міськрайонного суду Черкаської області від 28.12.2021. Справа №705/5713/21. Провадження №1-кк/705/1227/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102265954> (дата звернення: 18.10.2023)
9. Ухвала Комунарського районного суду м. Запоріжжя від 30.08.2022. Справа №333/3749/22. Провадження №1-кк/333/1086/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/105977043> (дата звернення: 18.10.2023)
10. Ухвала Оболонського районного суду м. Києва від 03.08.2021. Справа №756/11484/21. Провадження №1кк/756/1879/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98803170> (дата звернення: 18.10.2023)
11. Ухвала Київського районного суду м. Одеси від 21.02.2022. Справа №947/6319/22. Провадження №1-кк/947/2558/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/103456377> (дата звернення: 18.10.2023)
12. Ухвала Київського районного суду м. Харкова від 06.08.2021. Справа №953/15163/21. Провадження №1-кк/953/7723/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98820223> (дата звернення: 18.10.2023)
13. Ухвала Орджонікідзевського районного суду м. Харкова від 09.07.2021. Справа № 644/6174/21. Провадження №1-кк/644/830/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98225715> (дата звернення: 18.10.2023)
14. Ухвала Лозівського міськрайонного суду Харківської області від 07.08.2020. Справа № 629/3380/20. Провадження №1-кк/629/754/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90843435> (дата звернення: 18.10.2023)
15. Ухвала Олександрійського районного суду м. Полтави від 12.02.2021. Справа №554/989/21. Провадження №1-кк/554/3079/2021. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/94829111> (дата звернення: 18.10.2023)
16. Ухвала Лозівського міськрайонного суду Харківської області від 28.08.2020. Справа №629/6064/19. Провадження №1-кк/629/714/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/90657110> (дата звернення: 18.10.2023)
17. Ухвала Новгород-Сіверського районного суду Чернігівської області від 17.06.2022. Справа №739/368/22. Провадження №1-кк/739/133/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/104821934> (дата звернення: 18.10.2023)
18. Ухвала Красноградського районного суду Харківської області від 15.07.2019. Справа №626/1142/19. Провадження №1-кк/626/516/2019. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/83052059>. (дата звернення: 18.10.2023)
19. Ухвала Лозівського міськрайонного суду Харківської області від 28.07.2021. Справа №629/4021/21. Провадження №1-кк/629/703/21. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/98615384> (дата звернення: 18.10.2023)
20. Ухвала Козятинський міськрайонний суд Вінницької області від 16.01.2020. Справа №133/2386/19. Провадження №1-кк/133/43/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/86933676> (дата звернення: 18.10.2023)
21. Ухвала Шепетівського міськрайонного суду Хмельницької області від 12.10.2023. Справа №688/4089/23. Провадження №1-кк/688/2369/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/114131602> (дата звернення: 18.10.2023)
22. Ухвала Дніпровського районного суду м. Києва від 06.12.2022. Справа №755/12466/22. Провадження №1-кк/755/2486/22. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/107816408> (дата звернення: 18.10.2023)
23. Ухвала Заводського районного суду м. Запоріжжя від 05.10.2023. Справа №332/4557/23. Провадження №1-кк/332/357/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/113951609> (дата звернення: 18.10.2023)
24. Ухвала Бродівського районного суду Львівської області від 12 липня 2023. Справа №439/1212/23. Провадження №1-кк/439/239/23. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/112139014> (дата звернення: 18.10.2023)
25. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства від 25 жовтня 2007. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_927#Text (дата звернення: 19.10.2023)
26. Шингарьов Д.О. Зарубіжний досвід проведення допиту слідчим суддею на стадії досудового розслідування. Університетські наукові записки. 2015. №2 (54). С. 221-229
27. Бабенко О.Г. Досудове розслідування щодо неповнолітнього підозрюваного: дис. ... доктор філософії : 12.00.09. Маріуполь, 2021. 261 с.
28. Мінімальні стандартні правила ООН, які стосуються відправлення правосуддя відносно непо-

внолітніх («Пекинські правила») від 29.11.1985. URL: https://zakononline.com.ua/documents/show/158593_158593 (дата звернення: 19.10.2023)

29. Тетерятник Г.К. Гарантії забезпечення прав і законних інтересів неповнолітніх у кримінальному провадженні. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2017. № 1. С. 115-119. URL: <http://www.sulj.oduvs.od.ua/archive/2017/1/35.pdf> (дата звернення: 24.10.2023)

30. Гловюк І.В. Депонування показань свідка, потерпілого за кримінальним процесуальним кодексом України 2012 р. *Юридичний вісник*. 2014. №6. С.274-281. URL: http://yurvisnyk.in.ua/v6_2014/48.pdf (дата звернення: 24.10.2023)

Анотація

Литвиненко О. Г., Груздь О. І., Ємельянов Р. О. **Окремі питання депонування показань неповнолітніх.** – Стаття.

У статті розглянуто процедуру проведення допиту свідка, потерпілого під час досудового розслідування в судовому засіданні, яка передбачена ст. 225 КПК України. Зазначена норма у доктрині отримала назву «депонування», та полягає в тому, що у окремих випадках, пов'язаних із необхідністю отримання показань свідка чи потерпілого під час досудового розслідування, якщо через існування небезпеки для життя і здоров'я свідка чи потерпілого, їх тяжкої хвороби, наявності інших обставин, що можуть унеможливити їх допит в суді або іншим чином вплинути на розслідування кримінального провадження, сторони кримінального процесу можуть звернутись із клопотанням до суду про допит таких осіб у суді під час досудового розслідування. Застосування такої процедури у кримінальному процесі передбачено наявними засадами безпосередності дослідження показань, яка передбачена ст. 23 КПК України.

У статті виділено декілька дискусійних питань стосовно депонування показань. Особливу увагу акцентовано на підстави застосування норми ст. 225 КПК України, суб'єктний склад допитуваних осіб та роль слідчого судді під час такого допиту. Проаналізовано ухвали слідчих суддів щодо розгляду питання про здійснення допиту під час досудового розслідування у судовому засіданні. Встановлено, що найчастіше така процедура допиту проводиться задля допиту неповнолітніх та малолітніх в процесуальному статусі потерпілого і свідка.

Обґрунтовано необхідність обов'язкового допиту саме неповнолітніх в порядку ст. 225 КПК України, оскільки в силу своїх психофізіологічних особливостей та віку вони здатні забувати певні факти, спотворювати інформацію та піддаватись впливу дорослих. Акцентовано увагу на тому, що до обов'язкових підстав проведення такого допиту має бути віднесено неповнолітніх у будь-якому статусі.

Зазначено, що міжнародні стандарти у сфері захисту прав дитини вимагають мінімізувати перебування неповнолітніх у кримінальному процесі, тому нами запропоновано доповнити ст. 225 КПК України таким суб'єктом, як неповнолітній підозрюваний, адже така процедура зменшить травматизацію дітей. Звернено увагу на тому, що під час реалізації такої процедури за участю неповнолітніх у статусі потерпілого, свідка та підозрюваного, має бути злагоджена та спланована робота слідчого чи дізнавача та слідчого судді. Рекомендовано здійснювати допит зазначених осіб в

«дружніх до дітей» умовах, зокрема у «зеленій кімнаті».

Ключові слова: допит, слідчий, слідчий суддя, неповнолітній потерпілий, свідок, підозрюваний, депонування показань, кримінальне провадження, ухвала суду, підстави проведення допиту.

Summary

Lytvynenko O. G., Gruzd O. I., Yemelyanov R. O. **Separate issues of deposition of statements of minors.** – Article.

The article examines the procedure for questioning a witness, a victim during a pre-trial investigation in a court session, which is provided for in Art. 225 of the CPC of Ukraine. The specified norm in the doctrine was called "deposition", and it consists in the fact that in certain cases related to the need to obtain the testimony of a witness or a victim during a pre-trial investigation, if due to the existence of a danger to the life and health of a witness or a victim, their serious illness, the presence of other circumstances that may make it impossible to question them in court or otherwise affect the investigation of criminal proceedings, the parties to the criminal proceedings may apply to the court to question such persons in court during the pre-trial investigation. The application of such a procedure in a criminal trial is provided for by the existing principles of immediacy of the investigation of testimony, which is provided for in Art. 23 of the CPC of Ukraine. The article highlights several debatable issues regarding the deposition of testimony. Special attention is focused on the basis of application of the norm of Art. 225 of the Criminal Procedure Code of Ukraine, subject composition of interrogated persons and the role of the investigating judge during such interrogation. Decisions of investigating judges regarding the consideration of the question of conducting an interrogation during a pre-trial investigation in a court session were analyzed. It has been established that most often such an interrogation procedure is carried out for the purpose of interrogating minors and minors in the procedural status of victims and witnesses. The necessity of compulsory interrogation of minors in accordance with Art. 225 of the Criminal Code of Ukraine, because due to their psychophysiological characteristics and age, they are able to forget certain facts, distort information and be influenced by adults. Attention is focused on the fact that minors in any status should be included among the mandatory grounds for conducting such an interrogation. It is noted that international standards in the field of protection of children's rights require minimizing the stay of minors in criminal proceedings, therefore we have proposed to supplement Art. 225 of the Criminal Code of Ukraine by such an entity as a minor suspect, because such a procedure will reduce the traumatization of children. Attention was drawn to the fact that during the implementation of such a procedure with the participation of minors in the status of victims, witnesses and suspects, the work of the investigator or inquirer and the investigating judge should be coordinated and planned. It is recommended to interrogate these persons in "child-friendly" conditions, in particular in the "green room".

Key words: interrogation, investigator, investigating judge, minor victim, witness, suspect, testimony deposition, criminal proceedings, court order, grounds for interrogation.